

Dönem : 22

Yasama Yılı : 1

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 266)

**Ankara Milletvekili Salih Kapusuz ve 25 Milletvekilinin,
Yolsuzlukların Sebeplerinin, Sosyal ve Ekonomik Boyut-
larının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belir-
lenmesi Amacıyla Anayasanın 98 inci, İctüzüğün 104 ve 105
inci Maddeleri Uyarınca Bir Meclis Araştırması Açılmasına
İlişkin Önergesi ve (10/9) Esas Numaralı Meclis Araştırması
Komisyonu Raporu**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Son yıllarda ülkemiz gündeminde hiç düşmeyen usulsüzlük ve yolsuzluğun, tüm sosyal ve ekonomik boyutlarını, sebeplerini araştırmak, alınması gereken tedbirleri tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İctüzüğün 104 ve 105inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

<i>Salih Kapusuz</i>	<i>Ahmet Işık</i>	<i>Bayram Özçelik</i>
Ankara	Konya	Burdur
<i>Ahmet Ertürk</i>	<i>Nevzat Yalçıntaş</i>	<i>Mustafa Tuna</i>
Aydın	İstanbul	Ankara
<i>Recep Koral</i>	<i>Aziz Akgül</i>	<i>Alaattin Büyükkaya</i>
İstanbul	Diyarbakır	İstanbul
<i>Zülfü Demirbağ</i>	<i>Özkan Öksüz</i>	<i>Murat Yıldırım</i>
Elazığ	Konya	Çorum
<i>Yüksel Çorbacıoğlu</i>	<i>Abdülmecit Alp</i>	<i>Hasan Kara</i>
Artvin	Bursa	Kilis
<i>Abdürrahim Aksoy</i>	<i>Muzafer Baştöپçu</i>	<i>Ümmet Kandoğan</i>
Bitlis	Kocaeli	Denizli
<i>Osman Nuri Filiz</i>	<i>Osman Akman</i>	<i>Fazıl Karaman</i>
Denizli	Antalya	İzmir
<i>Zeynep Karahan Uslu</i>	<i>Ali Osman Başkurt</i>	<i>Şevket Orhan</i>
Istanbul	Malatya	Bursa
<i>A. Yekta Haydaroglu</i>		<i>Fikret Badazlı</i>
Van		Antalya

(*) Artvin Milletvekili Yüksel Çorbacıoğlu imzasını geri almıştır.

GEREKÇE

Ülkemizde son yıllarda gündemden düşmeyen, en çok konuşulan konuların başında yolsuzluk gelmektedir. (Sonuçları itibariyle yolsuzluk yoksullukla beraber anılır olmuştur.)

Hayali ihracat, haksız vergi iadesi ile büyük boyutta kamuoyunun gündemine gelen yolsuzluk her geçen gün artarak devam etmiştir.

Kaçak et ithali, SSK ve Bağkur'daki ilaç vurgununun, özelleştirmelerdeki usulsüzlükler, Beyaz Enerji, Mavi Akım, bankaların hortumlanması gibi daha birçok kurum ve kuruluşu meydana gelen yolsuzluklar ekonomik boyutları ile ülke ekonomisini tehdit eder boyuta ulaşmıştır.

Hemen hemen yolsuzlıkların bulaşmadığı kurum ve kuruluş yok denecek kadar azdır. Sonuçları itibariyle yolsuzluk yoksullukla beraber anılır olması da yaptığı tahribatı anlatmaya yetmektedir.

Yolsuzluk kendine özgü işleyisi ve ulaştığı ekonomik ve politik gücü ile önünde engel tanınamakta bu güne kadar ciddi bir mücadelye de fırsat vermemiştir. Bunun nedeni de çoğu kez iradeeden yoksun dürüst olmayan yöneticilere, yolsuzluğa bulaşmış devlet memurları, emniyet mensupları ve yargı mensupları ile verilen cezaların yetersizliği olmuştur.

Büyük yankılarla kamuoyuna duyurulan yolsuzlıklar ve failleri birkaç ay tutuklu kaldıktan sonra halkın gözü önünde salıverilmekte mal varlıklarına el sürülmektedir, yıllarca süren davalarla kamuoyuna unutturulmakta ve âdet yapanın yanına kâr kalmaktadır.

Bu durumda da halkın yöneticilere ve yargıya güveni kalmamakta devlet kurumlarına karşı bir güvensizlik oluşmaktadır adeta yolsuzlıklar olağan hale gelmektedir. Bu da yolsuzlukla mücadelede de en önemli unsur olan halkın desteğini ve kamuoyu baskısını etkisiz hale getirmektedir.

Bugüne kadar tüm platformlarda konuşulan, tartışılan yolsuzluğun etkileri, sebepleri ciddi boyutlarda TBMM'de ele alınmamıştır. Çeşitli zamanlarda verilen yolsuzluk iddialarına ait yazılı, sözlü sorular, Meclis Araştırmaları, Genel Görüşme Önergeleri ve Gensorular Meclis çوغunu elinde bulunduran hükümet gruplarında ya reddedilmiş ya da hiç dikkate alınmamıştır. Bu da Meclisin halkın gözündeki itibarını kaybetmesinde en büyük neden olmuştur.

Bizce TBMM bu dönemde tarihi bir görev üstlenmelidir. Bugüne kadar kamuoyunun gündemine gelen gelmeyen tüm yolsuzluk olayları, bunların nedenleri, yolsuzluğa bulaşmış tüm kurum, kuruluş ve kişiler araştırılmalıdır. Halkın, sivil toplum örgütlerinin de bilgilerine başvurularak yapılacak olan bu geniş çaplı çalışma kanaatimize hükmüte bu konudaki mücadelesinde de yardımcı olacak, yolsuzlukla mücadele eden kurum ve kuruluşlara cesaret verecek, parlamentonun, devletin ve halkın içinde güvenini ve itibar kazanmasını sağlayacaktır.

Temiz toplum hedefimize ulaşmamızın bu konunun Meclisimizce ele alınmasında büyük katkısı olacaktır.

Devletimizi yıpratan, halkımızı ümitsizliğe sevk eden, siyaseti ve siyasetçiyi kirleten yolsuzluklar ve nedenleri ile önlenmesi için alınacak tedbirlerin tespiti amacıyla bir Meclis Araştırması açılması yerinde olacaktır.

TBMM BAŞKANLIĞINA

(10/9) Esas Numaralı Meclis Araştırması önergesine katılıyorum.

*Fahri Keskin
Eskişehir*

**Yolsuzlukların Sebeplerinin, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının
Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla
Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10/9)**

ESAS NO. : A.01.1.GEÇ.10/9-539

19.6.2003

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 7.1.2003 tarihli 18 inci Birleşiminde 755 no'lu kararıyla Anayasanın 98 inci ve İqtüzüğün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca kurulan (10/9) Esas Numaralı Meclis Araştırma Komisyonunun yaptığı araştırma sonucunda düzenlediği raporu ve ekléri ilişkite sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Dr. Azmi Ateş
Komisyon Başkanı
İstanbul

**YOLSUZLUKLARIN SEBEPLERİNİN,
SOSYAL VE EKONOMİK BOYUTLARININ
ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN
ÖNLEMLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA
KURULAN (10/9) ESAS NUMARALI
MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU
RAPORU**

*İnsanlar daima yüksek, temiz ve mukaddes hedeflere yürümelidirler. Bu hareket
şeklidir ki insan olanın vicdanını, dımağını ve bütün insanı kavramını tatmin eder. Bu
şekilde yürüyenler, ne kadar büyük fedakârlık yaparsa, yükselirler ve bu hareket şekli
mutlaka açık olur.*

*Çünkü alnı açık, dımağı açık, kalb ve vicdanı açık insanlar tarafından idare
olunabilen toplumlar ancak bu mânada hareketlerin izleyicisi olabilirler. Fikirlerini,
duygularını ve teşebbüslerini gizli tutanlar, gizli vasıtalar uygulamaya girenler mutlaka
utanma ve sıkışmayı gerektiren, aklı ve mantığın haricinde hareket edenler olabilirler. Bu
gibi işlere girenlerin sonu ergeçacidir.*

K. Atatürk

T.C.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI

YOLSUZLUKLARIN SEBEPLERİNİN, SOSYAL VE EKONOMİK BOYUTLARININ ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

RAPORU

SUNUŞ

A. ARAŞTIRMA VE İNCELEMENİN NEDENİ VE DAYANAĞI

Ankara Milletvekili Salih KAPUSUZ ve 24 Milletvekilinin Yolsuzlukların Sebeplerinin, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının Araştırılarak, Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla, Anayasanın 98 inci, İctüzungün 104 ve 105 inci Maddeleri Gereğince, Bir Meclis Araştırması Açılmasına ilişkin olarak, 18. 12. 2002 tarihinde TBMM Başkanlığına verdikleri (10/9) Esas Numaralı Önerge, 19.12.2002 tarihinde TBMM Genel Kurulunun 13 üncü Birleşiminde okunmuş ve 07. 01. 2003 tarihli 18 inci Birleşiminde görüşülerek, Meclis Araştırması Komisyonun kurulması kabul edilmiş ve bu Komisyonun 12 üyeden kurulmasına, Komisyonun çalışma süresinin Başkan, Başkanvekili, Sözcü ve Katip Üye seçimi tarihinden başlamak üzere, üç ay olmasına ve gerektiğinde Ankara dışında da çalışmasına karar verilmiştir. Buna ilişkin olarak, 07. 01. 2003 tarih ve 755 no'lu karar, 09. 01. 2003 tarih ve 24988 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

B. KOMİSYONUN KURULUŞU

TBMM Genel Kurulu'nun 28. 01. 2003 tarihli 27 inci Birleşimi'nde, (10/9) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonuna üye seçimi yapılmış; Komisyon Üyeliklerine İstanbul Milletvekili Azmi ATEŞ, Amasya Milletvekili Hamza ALBAYRAK, İstanbul Milletvekili Nimet ÇUBUKÇU, Bilecik Milletvekili Fahrettin POYRAZ, Adana Milletvekili Ali KÜÇÜKAYDIN, Artvin Milletvekili Yüksek ÇORBACIOĞLU, Aydin Milletvekili Atilla KOÇ, İstanbul Milletvekili Halide İNCEKARA, İstanbul Milletvekili Ahmet Güryüz KETENCİ, İstanbul Milletvekili Kemal KILIÇDAROĞLU, İzmir Milletvekili Fazıl KARAMAN ve Şanlıurfa Milletvekili Mahmut YILDIZ seçilmişlerdir. 19.02.2003 tarihinde toplanan (10/9) Esas Numaralı Meclis Araştırma Komisyonu; Başkanlığı İstanbul Milletvekili Azmi ATEŞ'i, Başkanvekilliğine Amasya Milletvekili Hamza ALBAYRAK'ı, Sözcülüğe İstanbul Milletvekili Nimet ÇUBUKÇU'yu ve Katip Üyeliğe Bilecik Milletvekili Fahrettin POYRAZ'ı seçmiştir. Bu husus, 28. 01. 2003 tarih ve 756 nolu karar olarak 25. 02. 2003 tarih ve 25031 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

C. KOMİSYONUN ÇALIŞMA SÜRESİ

Komisyonumuz, 19. 02. 2003 tarihinde ilk toplantısını yaparak Başkanlık Divanını oluşturmıştır. Komisyonumuzun üç aylık süresi, bu tarihten itibaren başlamıştır. 19. 05. 2003 tarihinde üç aylık çalışma süresi dolmuştur. Çalışmalarını bu süre içinde tamamlayamayan Komisyonumuz, İctüzungün 105inci maddesine göre bir aylık ek süre istemiş, Genel Kurulun 13. 05. 2003 tarihli 78 inci Birleşiminde, Komisyon'un görev süresinin 19. 05. 2003 tarihinden itibaren, bir ay süre ile uzatılması 769 sayı ile karara bağlanmıştır. Bu husus, 21. 05. 2003 tarih ve 25114 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

D. KOMİSYONUN ÇALIŞMALARI

Komisyonumuz, 19. 02. 2003 tarihinde çalışmalarına başlamış ve ilk toplantılarında; öncelikle, çalışma gün ve saatleri ile Komisyon çalışmalarında izlenecek usul ve esasları belirlemiştir. Ertesi gün yaptığı toplantıda, çok uzun müzakerelerden sonra, farklı değerlendirmeleri zenginlik kabul ederek,

bir yol haritası ortaya koymuş, araştırma konusu ile ilgili bilgi ve belgelerin toplanmasına, önerge sahibinin ve diğer ilgililerin bilgilerine başvurulmasına karar vermiştir.

Komisyonumuz, araştırmalarını kişiler-merkezli değil, olaylar-merkezli olarak yaparken hep ilkeli davranışmaya özen göstermiştir; Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Sayıştay başta olmak üzere, Devletin denetim birimlerinin bağlı olduğu bakanlıklara, **son genel seçimlere katılan 18 siyasi partinin mevcut genel başkanlarına**, konuya yakinen ilgilenen; sivil toplum kuruluşlarına, basın mensuplarına, yolsuzlukla mücadele ve tüketici derneklerine, TBMM'de kurulan eski komisyon başkanlarına, milletvekillerine, bazı eski yargı mensupları da dahil olmak üzere, toplam 200'ün üzerinde mektup göndererek, ellerinde bulunan son beş yıla ait yolsuzluk olaylarına ilişkin her türlü bilgi ve varsa belgelerin, öneri ve düşünceleriyle birlikte, Komisyonumuza iletilmesini talep etmiştir. Bu talebini, gelen bilgileri sistematik hale getirmek için, bir bilgilendirme formu ekleyerek yapmıştır. **Bunların ancak yarısına yakın bir bölümüne cevap alınmıştır. (EK-1)**

Komisyon, görev alanının çok geniş ve kapsamlı olması nedeniyle, yolsuzluklarla ilgili kamuoyunda öne çıkmış konuları başlık yapmak suretiyle, beş Alt Komisyon oluşturarak çalışmalarını sürdürmüştür. Bunlar,

- 1-) Yolsuzluğun tanımı, alanları, sebepleri, çözüm önerileri,
- 2-) Para, Bankacılık (BDDK), Hazine İşlemleri, Gümruk, Sermaye Piyasası Kurumu ve Merkez Bankası,
- 3-) Enerji, Yapım, İhale işlemleri, Ulaştırma, Milli Savunma, ilgili Üst Kurullar, Yerel Yönetimler,
- 4-) Sağlık, Sosyal Güvenlik ve Özelleştirme ile
- 5-) Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Üniversiteler, Dernekler, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Diğer Konularla ilgili alt komisyonlardır.

1 Nolu Alt Komisyon, Başkan Nimet ÇUBUKÇU ve Ahmet Güryüz KETENCI,

2 Nolu Alt Komisyon, Başkan Fahrettin POYRAZ, Yüksel CORBACIOĞLU ve Halide İNCEKARA,

3 Nolu Nolu Alt Komisyon, Başkan Hamza ALBAYRAK ve Kemal KILIÇDAROĞLU,

4 Nolu Nolu Alt Komisyon, Başkan Fazıl KARAMAN, Mahmut YILDIZ ve Atilla KOÇ ,

5 Nolu Nolu Alt Komisyon Başkan Ali KÜÇÜKAYDIN,

olmak üzere, Komisyon üyesi milletvekillerinden oluşmuştur.

Komisyonumuzda, kendi alanlarında yetkin ve ihtisas sahibi, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından sağlanan toplam 50 civarında uzman görev yapmıştır (EK 2). Bunun yanı sıra, TBMM uzmanlarından da yararlanılmış, gerek görüldüğünde ilgili akademisyenlerin görüşlerine başvurulmuş; ayrıca, TBMM'nin her türlü imkanlarından istifade edilmiştir. Çalışmalarımız sırasında, ilgililere gönderilen yazılarca cevaben gelen bilgi ve belgeler incelenmiş; Komisyon, bu incelemelerde karşısına çıkan olaylara ilişkin olarak, yeni bilgi ve belgeler talep ederek çalışmalarını sürdürmüştür. Ayrıca, Komisyonumuza gelen şikayetler, somut bilgi ve belge içermesi yönünden değerlendirmeye tabi tutularak, konuya ilgili uzmanlarca incelenmiş, ön raporlar hazırlanarak alt komisyon başkanları veya milletvekilleri tarafından komisyonun gündemine getirilmiştir. Yine, gerek görüldüğünde şikayet

sahipleri komisyon'a davet edilerek, konuya ilgili olarak bilgilerine müracaat edilmiştir. Bazlarında, bunlara ek olarak, milletvekillerinin öncülüğünde konu ile ilgili uzmanlardan oluşan heyetlerle yerinde inceleme ve tespitler yapılmış, raporlar hazırlanmıştır.

Komisyonun nihai raporu, "Komisyon Başkanının Sunusu"ndan sonra, beş kısımdan oluşmaktadır. Her kısım, kendi içinde bölümlere ayrılmıştır. Bu ayrim, Komisyonun ilk toplantılarında aldığı karar doğrultusunda oluşturulan Alt Komisyonların çalıştığı alanlar esas alınarak yapılmıştır.

Bünyesinde akademisyenlerin de yer aldığı "Yolsuzluğun Tanımı, Alanları, Sebepleri, Çözüm Önerileri ile İlgili Alt Komisyon" tarafından; ulusal alanda Türkiye'deki hükümet ve hükümet dışı kuruluşlar tarafından hazırlanmış yolsuzlukla ilgili raporlar, ulusal ve uluslararası alanda yayımlanmış bilimsel çalışmalar ile çeşitli ülkelerin yolsuzlukla mücadele konusundaki çabaları ve mevzuatları, bölgesel ve uluslararası teşkilatların yolsuzlukla mücadeleye ilişkin bildiri, belge ve sözleşmeleri incelenmiştir. Ayrıca, Cumhuriyet döneminden bugüne kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulan konu ile ilgili Kanun Tasarı ve Teklifleri ile kurulan Meclis Araştırma ve Soruşturma Komisyonları ve bunların çalışmaları değerlendirilmiştir. Özellikle, hükümetler tarafından izlenen ekonomik politikalar ve programlar incelenerek, **Türkiye'de yolsuzluğa yol açan yonetsel,apisal ve toplumsal nedenler belirlenmiş, bunların yol açtığı sonuçlar tartışılmış, genel ve özel çözüm önerileri geliştirilmiştir.**

Raporun diğer kısımlarında; Alt Komisyonların araştırma ve incelemeleri sonucunda yazılan raporlar, her bir kısım içinde bir ana rapor ve gerektiği kadar da özel raporlardan oluşmuştur. Her Alt Komisyon; çalışma alanı ile ilgili olarak, bu alanda var olan sorunları nedenleriyle birlikte, her kısımın genel bölümünde tartışıp, giderilmesi yönünde öneriler de bulunmuştur.

Bunun yanı sıra, Alt Komisyonlar, çalışmaları sırasında kendilerine ulaşan bilgi ve belgeler ile Komisyon'a davet edilen kişilerin verdikleri bilgiler ışığında, yasalara aykırılık tespit edilen hususlarla ilgili olarak, özel raporlar hazırlamışlardır. Bu özel raporlarda, yolsuzluk ve usulsüzlüğe konu olan eylem ve işlemler belgeleriyle ortaya konmuş, yasalara aykırılıkları belirtilerek, ilgililerin sorumlulukları ifade edilmiş; suç oluşturduğu kanaatine varılan olaylar, neticesi TBMM Başkanlığı'na bildirilmesi talebiyle ilgili mercilere **idari ve adli soruşturma** için iletilmiştir. Bunun yanı sıra, bazı konuların daha ayrıntılı biçimde incelenmesi için, **Meclis Araştırması** ve cezai sorumluluğu bulunduğu kanaatine varılan bakanlar hakkında **Meclis Soruşturması** açılması yönünde kanaatimiz ifade edilmiştir.

Komisyonumuz, çalışma ilkesi olarak kamuoyunun hassasiyetlerini de gözeterek, yolsuzluk ve usulsüzlüklerin araştırılmasında tam bir tarafsızlık içinde, hiçbir ön yargıya sahip olmaksızın çalışmalarına başlamıştır. Bu bağlamda, kamu oyunda belli konularda isimleri öne çıkmış kişilere yönelik olarak çalışmak yerine, kamu oyuna mal olmuş konular üzerinde çalışmıştır. Yasalara aykırılık tespit edilen konularda, yeri geldikçe belgelere dayalı olarak, kişilerin sorumlulukları gündeme getirilmiştir.

Yolsuzlukların incelenmesinde ve araştırılmasında ortaya konan bu yöntemle, Komisyon ulusal güvenliği ve Ülkemizin geleceğini tehdit eder düzeye gelen yolsuzlukla mücadele çalışmasını, siyasal bir hedef gütmeden sürdürmüştür.

Komisyon üyeleri, bu çalışmalarında, Türkiye ve Türk milleti sevgisini rehber edinerek, parti kimliklerini Komisyonun dışında tutmaya özen göstermişlerdir.

Komisyon; görevi süresince 700'e yakın yazışma gerçekleştirmiştir, onbinlerce sayfa bilgi ve belge temin ederek incelemiştir, düzenlenen 41 oturumda 51 kişiyi Komisyon'a davet ederek yaklaşık 120 saat süreyle dinlemiştir, tatil günleri de dahil yoğun bir şekilde çalışmalarını sürdürmüştür. **Raporunu da, hukuki altyapısını en sağlam şekilde oluşturmak suretiyle, haftalarca süren çok titiz müzakereler sonucunda tamamlamıştır.**

Komisyon çalışmaları esnasında, bazı bilgi ve belgelere ulaşma konusunda TBMM İctüzungün 105 inci maddesi ve Bankalar Kanunu başta olmak üzere; ilgili yasalardaki kimi hükümlerden kaynaklanan “**bankacılık sırrı**” ve “**ticari sırrı**” engeliyle karşılaşmıştır. Ayrıca, araştırma konusunun çok geniş olmasından dolayı, İctüzungün 105 inci maddesinde öngörülen Komisyonun süresinin yetersiz kaldığı görülmüştür. Hem “**ticari sırrı**” engelinin kaldırılması, hem de araştırma komisyonlarının süresinin uzatılması konusunda Komisyonca girişimlerde bulunulmuş, ancak Komisyonumuz süresinin bitimine kadar bir sonuç alınamamıştır. Komisyonumuz sırrı kavramı dolayısıyla delil niteliginde olan ve çalışmaları açısından önem arz eden bir çok belgeye ulaşamamıştır. (EK 3)

Bu bağlamda, araştırma alanının çok geniş olmasına karşın **Komisyon süresinin yetersizliği** başta olmak üzere, “**ticari sırrı**” kavramı gerekçe gösterilerek, bazı bilgi ve belgelere ulaşılamaası ve mercek altına alınan dönemde de görev yapan bazı bürokratların, talep edilen bilgi ve belgeleri vermedeki isteksizlikleri, Komisyonumuz çalışmalarında en önemli engeller olarak ortaya çıkmıştır.

Ancak, Komisyonumuz, görev süresinin sınırlı oluşu ve karşılaştığı söz konusu engeller nedeniyle, çok arzu etmemize rağmen, bir çok alanda inceleme ve araştırma yapma imkanı bulamamıştır. Bu bakımından, Komisyonumuz çalışmalarını başlattığı ilk toplantılarında yol haritasını çizerken zamanasımı engeliyle çalışma ihtimalini göz önüne alarak, son beş yılı mercek altına almıştır. Ancak, güncelleşen olayların kaynağına ulaşılması gerektiğinde, en son tarihe kadar gidilmiştir.

Ülkemizde ulusal birlik ve bütünlüğü tehdit eder hale gelen yolsuzluk; Komisyonumuzun tespitine göre, genel olarak;

Kamu gücü ve kaynakları ile özel kuruluşlardaki görev, yetki ve kaynakların mevzuata uygun veya aykırı yöntemlerle kamunun zararına olarak, özel çıkarlar için kullanılması” biçiminde tarif edilebilir.

Yolsuzluk yeni bir olgu değildir. Ancak, son yıllarda, yolsuzluk; tüm ülkeleri saran ve sarsan evrensel bir virus ve ülkelerin toplumsal ve ekonomik dokularını tahrip eden ölümcül bir hastalık halini almıştır. Komisyonumuzun kuruluş önergesinde de yer verilen son yıllarda bir çok operasyon ve skandalın ortaya koyduğu gibi, Ülkemiz de bu salgının etki ve zararlarını derinden yaşamaktadır.

Yolsuzlıkların yaygınlaşmasına, 1980’li yıllarda itibaren gündeme oturan küreselleşmenin de ivme kazandırdığı görülmektedir. Küreselleşme ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler, hem malların, hem paranın akışım hızlandırmıştır. Ancak, bu gelişmelerin sağladığı kolaylıklar, suçlular ve suç örgütleri tarafından suç işlemekte ve işlenen suçların sağladığı gelirlerin gizlenmesi ve aklanmasında da kullanılmaktadır.

Yolsuzluk, gelişmekte olan ya da reform sürecinde bulunan ülkelerde, kaynakların yağmalanmasına neden olarak, kalkınmanın önünde engel oluşturmaktır; sosyal ve ekonomik reformları geçiktirmekte ve toplumdaki suçların artmasında zincirleme etki yaratarak, insan haklarının büyük ölçüde ihlâl edilmesine ve söz konusu ülkelerin vatandaşlarının yoksullaşmasına yol açmaktadır.

Örgütlu suçla bağlantılı yolsuzluklar da, iyi yönetim ve demokrasinin geliştirilmesi ile hukukun üstünlüğü ve insan haklarının uygulanmasına engel olmaktadır, aynı zamanda siyasi istikrar, güvenlik ve ekonomik gelişmeye önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Ayrıca, son zamanlarda iç ve dış kamuoyunun önünde cereyan eden bir çok olayda görüldüğü gibi yolsuzluk, iş hayatına, kamu yönetimine, genel olarak, ekonomiye ve piyasa şeffaflığına zarar verici bir olgudur.

Uluslararası toplumda genel kabul gören bir düşünce, yolsuzluğun demokratik devletlerin ortak değerlerine büyük bir tehdit oluşturduğu yönündedir. Yolsuzluklar istikrarsızlık yaratmakta, güvenlik, iktisadi ve insanı boyutun birçok yönünü etkilemektedir. Özellikle, yoksulluk ve gelir dağılımında adaletsizliği tetkilemektedir. Bu nedenlerle, demokratik devletler, yolsuzluklar ve yolsuzlukları doğuran koşullarla mücadele etmek, iyi yönetim ve toplumsal bütünlük için olumlu bir çerçeve yaratmak, yolsuzluklarla savaşmak amacıyla, ihtiyaç duyulan mekanizmaları oluşturmak, mevcut uluslararası araçları daha verimli kullanmak ve birbirlерine yardım etmek zorunluluğu duymaktadır.

Raporumuzun, yolsuzlukla mücadele konusunda uluslararası yaklaşımlar bölümünün incelemesinden anlaşılacağı üzere, gerek Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı, Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi uluslararası ve ulus-üstü resmi örgütler gerekse, Uluslararası Saydamlık Örgütü gibi sivil kuruluşlar, küresel yolsuzlukla savaş alanında öncü bir rol oynamakta, önemli çalışmalara imza atmaktadır. Söz konusu faaliyet ve çalışmalar sonucu hazırlanan belgelerin bağlayıcı olanlarına taraf olunması, Devletlerin yolsuzluğu karşı mücadelede irade ve kararlılıklarının önemli bir göstergesi olarak algılanmakta ve kabul edilmektedir.

Yolsuzluk, ulusal planda da ne pahasına olursa olsun mücadele edilmesi gereken bulaşıcı bir virüstür. Nitekim bütün ülkelerde olduğu gibi, Türk hukukunda da; rüşvet, irtikap, zimmet, devlet işlerinden menfaat sağlama, görevi kötüye kullanma, emniyeti suistimal ve dolandırıcılık, yolsuzlukların değişik şekilleri olarak düzenlenmiş bulunmaktadır. Söz konusu fiillerin, yol açıkları zararla orantılı caydırıcı ve etkin yaptırımlarla karşılaşması gereği aştır.

Düzen yandan, yolsuzluk eylemlerinin ortaya çıkartılması, delillendirilmesi ve faillerinin yasası fiillerinden kaynaklanan gelirlerden mahrum bırakılması konularında uluslararası ve karşılaşırırmalı hukuktaki mekanizma ve düzenlemelerin mevzuatımıza yansıtılması da, çağdaş bir hukuk Devleti olmanın gereğidir.

Yolsuzlukla mücadelede toplumun her alanında etik kurallarının oluşturulması ve yerleşmesinin sağlanması bir başka önemli konu olarak gözükmemektedir.

Belirtmek gerekir ki, yolsuzluk en seri ve etkili bir şekilde mücadele edilmesi, yalnız parlamente, devlet denetim kuruluşları, adlı makamlar ile kolluk güçlerinin değil; aynı zamanda, bütün vatandaşların ve toplumun tüm kesimlerinin görevidir. Hiç kuşkusuz, bu mücadele insan haklarına saygı çerçevesinde yürütülmeliidir.

Sadece, yolsuzluk yapanları cezalandırmak yetmez. Yolsuzlukla mücadelede suçun önlenmesi, suç işlendikten sonra suçluların bulunup cezalandırılması kadar önemlidir. Suçun önlenmesi ise, suçu yaratan boşlukların diğer bir deyişle, yolsuzluk koşullarının kaldırılmasıyla mümkündür. Bu nedenle, kamu yararını esas alan açık ve şeffaf bir özelleştirme ile devletin gereksiz yüklerden arındırılması ve ekonomide verimlilik artışı sağlanması, devlet işleyişinin ve devlet kuruluşlarının işlemlerinin basitleştirilmesi, e-devlet projesi çerçevesinde kamu yönetiminin, bu arada kamu ihalelerinin saydamlığının her seviyede sağlanması, böylece, devletin kamuoyu ve sivil toplum denetimine açılması, gelir dağılımı alanındaki eşitsizliklerin giderilerek insanların yaşam standartlarının düzeltilmesi gerekmektedir.

Bu arada, araştırma ve soruşturma makamlarının bankalardaki bilgilere kolay ve hızlı bir biçimde ulaşmalarının sağlanması, yolsuzluk yapanların her türlü “sir” kavramı zırhı altında saklanmalarının önlenmesi, **kara para** aklamaya mücadele ve vergi mevzuatlarının geliştirilerek etkinleştirilmesi, yolsuzlukla topyekün mücadelede büyük önem taşımaktadır.

Ayrıca, iyi yönetim, hukukun üstünlüğü ve sivil toplumun güçlendirilmesi, demokratik hak arama anlayışının ve vatandaşlık bilincinin gelişmesi doğrultusunda atılacak adımlar, çağdaş ve etkin bir yolsuzlukla mücadele stratejisinin başlıca halkaları olarak benimsenmelidir.

Bu duygusal ve düşüncelerle, raporumuzu Yüce Meclisin ve kamuoyunun takdir ve değerlendirmelerine sunar, Komisyon Başkan ve Üyeleri olarak; maddi ve manevi her türlü desteği veren Meclis Başkanımız Sayın Bülent ARINÇ başta olmak üzere, bilgi akışı ve uzman sağlanması sırasında desteklerini esirgemeyen tüm yetkililere, değerli katkıları için fedakarlıkla çalışan bütün Komisyon personelimiz ve uzman arkadaşlarımıza, ayrıca gösterdiği çok yakın ilgi ve moral destekten dolayı temsilcileri olmakla onur duyduğumuz Yüce Milletimize şükranlarını sunarız.

İÇİNDEKİLER

I. KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL ANLAMDA YOLSUZLUK VE YOLSUZLUK TÜRLERİ 4

1.1 YOLSUZLUK TANIMI VE TEMEL UNSURLARI 4

1.1.1 YOLSUZLUĞUN TANIMI 4

1.1.2 YOLSUZLUĞUN TEMEL UNSURLARI 5

1.2 YOLSUZLUK TÜRLERİ 7

1.2.1. DOĞRUDAN CEZAİ YAPTIRIMA BAĞLANAN YOLSUZLUK TÜRLERİ 9

1.2.2. DOLAYLI OLARAK CEZA YAPTIRIMINA BAĞLANAN VEYA SUÇ SAYILMAYAN YOLSUZLUK TÜRLERİ 11

İKİNCİ BÖLÜM 14

YOLSUZLUĞUN TARİHÇESİ 14

2.1 YOLSUZLUĞUN DÜNYA TARİHİ 14

2.2. TÜRKİYE'DE YOLSUZLUĞUN TARİHİ 15

2.2.1. OSMANLI DEVLETİNİN GÜNÜMÜZE OLAN ETKİSİ 15

2.2.2. CUMHURİYET DÖNEMİ 19

3.1. YOLSUZLUĞUN NEDENLERİ 29

3.1.1. YÖNETSEL NEDENLER 30

3.1.2. EKONOMİK NEDENLER 45

3.1.3. SOSYAL NEDENLER 52

3.2. YOLSUZLUĞUN ETKİLERİ 54

3.2.1. KAMU YÖNETİMİNİN BOZULMASI 55

3.2.2. EKONOMİK KALKINMAYI ENGELLEMESİ 55

4.1. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER VE BELGEler 58

4.1.1. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER 58

4.1.2. ULUSLARARASI DİĞER BELGEler 60

4.2. YOLSUZLUKLARLA MÜCADELEYE YÖNELİK ULUSLARARASI ÖRGÜTLER 66

4.2.1. AVRUPA SAHTECİLİKLE MÜCADELE OFİSİ (European Anti-Fraud Office OLAF) 66

4.2.2. YOLSUZLUĞA KARŞI AVRUPA DEVLETLER GRUBU (<i>Group of States Against Corruption – GRECO</i>)	67
4.2.3. MALİ EYLEM GÖREV GRUBU - (<i>Financial Action Task Force – FATF</i>)	68
4.2.4. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ULUSLARARASI SUÇ ÖNLEME MERKEZİ – (<i>United Nations Centre for International Crime Prevention – CICP</i>)	69
4.2.5. ULUSLARARASI SAYDAMLIK ÖRGÜTÜ – (<i>Transparency International</i>)	70
4.3. YOLSUZLUKLARLA MÜCADELEYE YÖNELİK ÜLKE ÖRNEKLERİ	72
4.3.1. HONG KONG	72
4.3.2. DANİMARKA	74
4.3.3. FRansa	75
4.3.4. ALMANYA	76
5.1. ULUSAL MEVZUAT	78
5.1.1. TÜRK CEZA KANINU	78
5.1.2. MUHBİR İKRAMİYESİNE DAİR HÜKÜMLER	79
5.1.3. KAMU GÖREVİNDEN AYRILANLARIN YAPAMAYACAKLARI İŞLER HAKKINDA KANUN	79
5.1.4. MAL BİLDİRİMİNDE BULUNULMASI, RÜŞVET VE YOLSUZLUKLA MÜCADELE KANINU	79
5.1.5. ULUSLARARASI TİCARİ İŞLEMLERDE YABANCI KAMU GÖREVLİLERİNE RÜŞVET VERİLMESİNİN ÖNLENMESİ İÇİN BAZI KANUNLarda DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	80
5.2. EYLEM PLANLARI	81
5.2.1. TÜRKİYE'DE SAYDAMLIĞIN ARTIRILMASI VE KAMUDA ETKİN YÖNETİMİN GELİŞTİRİLMESİ EYLEM PLANI	81
5.2.2. TÜRKİYE CUMHURİYETİ 58 NCİ HÜKÜMET ACİL EYLEM PLANI	82
5.3. YOLSUZLUK VE YOLSUZLUKLA MÜCADELE KONUSUNDA TBMM'YE SUNULMUŞ KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ, 1923-2003	84
5.4. ULUSLARARASI TAAHHÜTLERİMİZ	88
5.5. SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN ÇALIŞMALARI	88
5.5.1. TOPLUMSAL SAYDAMLIK HAREKETİ DERNEGİ	89
5.5.2. DEVLET DENETİM ELEMANLARI DERNEGİ (DENETDE)	89
5.5.3. TÜRKİYE ETİK DEĞERLER MERKEZİ (TEDMER)	89
5.5.4. VATANDAŞIN VERGİSİNİ KORUMA DERNEGİ (VAVEK)	90
5.5.5. DİĞER KURULUŞLAR	90
5.6. ULUSLARARASI KURULUŞLAR NEZDİNDEKİ ÇALIŞMALARIMIZ	90
5.7. TÜRKİYE'DE YAPILAN YOLSUZLUK VE YOLSUZLUKLA İLGİLİ ALGILAMA ARAŞTIRMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	92

5.7.1. RÜŞVET: NEDENLER, NEDENLER ARASI İLİŞKİLER, NEDENLERİN AĞIRLIKLARI VE MÜCADELE YOLLARI ARAŞTIRMASI	93
5.7.2. İSTANBUL BAROSU ÇEVRESİ ADLI YARGIDA YOLSUZLUK ARAŞTIRMASI	94
5.7.3. İŞ ÇEVRESİ VE İŞLETME PERFORMANSI ARAŞTIRMASI	97
5.7.4. HANEHALKI GÖZUNDEN TÜRKİYE'DE YOLSUZLUĞUN NEDENLERİ VE ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ÖNERİLER – TESEV.....	100
5.7.5. KAMU REFORMU ARAŞTIRMASI	104
5.7.6. ARAŞTIRMA SONUÇLARININ GENEL DEĞERLENDİRMESİ.....	108
5.8. BAĞIMSIZ İDARI OTORİTELER.....	109
6.1. YOLSUZLUĞU OLUSTURAN KOŞULLARIN ORTADAN KALDIRILMASI....	112
6.1.1. HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ VE HUKUKA BAĞLILIK ANLAYIŞININ YERLEŞTİRİLMESİ	112
6.1.2. YOLSUZLUK RİSKİ İÇEREN ÁALANLARA İLİŞKİN İDARI VE YASAL DÜZENLEMELERİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ.....	113
6.1.3. KAMU YÖNETİMİNDE SAYDAMLIĞIN SAĞLANMASI	113
6.1.4. HESAP VERME SORUMLULUĞUNUN YERLEŞTİRİLMESİ	115
6.1.5. YURTTAŞIN DEVLETE OLAN GÜVENİNİN ARTIRILMASI	116
6.1.6. İNSAN ODAKLI MÜCADELE YÖNTEMLERİ.....	117
6.1.7. KAMU GÖREVLİLERİNİN MALİ DURUMLARININ İYİLEŞTİRİLMESİ VE ÜCRETLERDE ADALETİN SAĞLANMASI	118
6.1.8 KAMU GÖREVLİLERİ İÇİN MESLEKİ ETİK KURALLARI BELİRLENMESİ... 118	
6.1.9- SÍVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI	119
6.2- YOLSUZLUKLARIN ORTAYA ÇIKARILMASI	120
6.2.2- DENETİMLERİN ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI.....	121
6.2.3- VATANDAŞLARIN YOLSUZLUKLARA KARŞI DUYARLILIĞININ ARTIRILMASI	124
6.1 SUÇLULARIN CEZALANDIRILMASI ZARARLARIN TAZMİNİ.....	125
6.3.1. SUÇLULARIN CEZALANDIRILMASI, ZARARLARIN TAZMİNİ VE SUÇ GELÝRLERİNİN MÜSADERESİNE İLİŞKİN ÖNLEMLER.....	125
7.1. SONUÇ	135
7.2. ÖNERİLER	138
7.2.1.YASAMA.....	138
7.2.2.YÜRÜTME	140
7.2.3. YARGI	147

II. KISIM

PARA, BANKACILIK, HAZİNE, DİŞ TİCARET VE GÜMRÜK KONULARI

1 . GENEL RAPOR	160
GİRİŞ	161
1.1 GENEL DEĞERLENDİRME.....	164
1.1.1 <i>Tespitler</i>.....	164
1.1.1.1 Hesap verme sorumluluğu sistemindeki yetersizlikler	164
1.1.1.2 Denetim sistemindeki yetersizlikler.....	164
1.1.1.3 Bürokraside grup dayanışması ve nüfuz casusluğu	164
1.1.2 <i>Genel Öneriler</i>.....	167
1.1.2.1 Özerk kuruluşların Hükümete ve Meclise karşı sorumlulukları düzenlenmelidir.....	167
1.1.2.2 Denetim elemanları, görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmelerini sağlayacak bir teminata kavuşturulmalıdır.....	167
1.1.2.3 Denetçi ile denetlenen kuruluş arasında menfaat bağlı oluşması engellenmelidir.....	167
1.2 HAZİNE İŞLEMLERİ	168
1.2.1 <i>Tespitler</i>.....	168
1.2.1.1 Hazine işlemlerinde önemli miktarda kayıt dışılık bulunmaktadır	168
1.2.1.2 Hazine garantileri nedeniyle önemli miktarda yükümlülük doğmaktadır..	168
1.2.1.3 Borç yönetimi etkin değildir	169
1.2.1.4 Devirli kredilerle bazı kesimlere büyük miktarda kaynak aktarılmıştır....	169
1.2.1.5 Hazinenin iç denetimi yapılmamaktadır	170
1.2.1.6 Hazine temel fonksiyonlarından uzaklaşmıştır	170
1.2.2 <i>Öneriler</i>	170
1.2.2.1 Hazine garantileri bütçede yer almalı ve kontrolü sağlanmalıdır	170
1.2.2.2 Kamu bankaları piyasa yapıcısı banka konumuna getirilmelidir	171
1.2.2.3 Hazine fonksiyonları finansmanla sınırlı tutulmalıdır	171
1.2.2.4 İç borçlanmada teklif fiyatı üzerinden ihale sonuçlandırılması yöntemine dönülmesi tartışılmalıdır	172
1.2.2.5 Dış borçlanmada alternatif yöntemler geliştirilmelidir	172
1.2.2.6 Kamu tek hesabı oluşturulmalıdır	172
1.2.2.7 Hazinenin iç denetimi düzenlenmelidir	173
1.2.2.8 Dış denetim etkinleştirilmeli ve öneriler hayatı geçirilmelidir.....	173
1.2.2.9 Para ve mal hareketlerini etkin bir biçimde izleyecek bir ulusal enformasyon birimi kurulmalıdır	173
1.3 KAMU BANKALARI	174
1.3.1 <i>Tespitler</i>.....	174
1.3.1.1 Görev zararı uygulaması ile Hazine ve kamu bankaları zarara uğratılmıştır.....	174
1.3.1.2 Usulsüz kredilerle kamu bankaları zarara uğratılmıştır	175

1.3.1.3	Kamu bankalarının yeniden yapılandırılması yüksek maliyetler doğurmuştur	176
1.3.1.4	Emlak Bankasının tasfiyesinde Hazine zarara uğratılmıştır	177
1.3.1.5	Konut edindirme yardımı (KEY) hesapları	177
1.3.2	<i>Öneriler</i>	177
1.3.2.1	Kamu bankalarının görev zararları hakkaniye uygın bir şekilde yeniden hesaplanarak tasfiye edilmelidir	177
1.3.2.2	Kamu bankalarının batık kredileri Hazineye temlik edilmelidir	178
1.4	T.C. MERKEZ BANKASI	178
1.4.1	<i>Tespitler</i>	178
1.4.2	<i>Öneriler</i>	179
1.4.2.1	T.C. Merkez Bankası TBMM adına denetime tabi tutulmalıdır	179
1.4.2.2	T.C. Merkez Bankasının Hükümete karşı sorumluluğu açık bir şekilde düzenlenmelidir	179
1.4.2.3	T.C. Merkez Bankasının iç denetim sorunu çözüme kavuşturulmalıdır	179
1.4.2.4	TCMB döviz mevduatı uygulamasından vazgeçmelidir	180
1.4.2.5	Munzam karşılıkların etkin kullanılması düzenlenmelidir	180
1.5	BDDK VE TMSF	181
1.5.1	<i>Tespitler</i>	181
1.5.1.1	Banka devirleri sırasında kamu zararını artıran yöntem tercih edilmiştir..	181
1.5.1.2	TMSF'ye devredilen bankalar iyi yönetilmemişlerdir	182
1.5.1.3	TMSF'de bulunan varlıklar etkin yönetilememektedir	183
1.5.1.4	TMSF ile Hazine arasında riskli bir borçlanma ilişkisi oluşmuştur	183
1.5.1.5	TMSF'nin BDDK bünyesinde bulunması ciddi bir sistem zaafidir	184
1.5.2	<i>Öneriler</i>	184
1.5.2.1	BDDK ile SPK birleştirilerek Mali Piyasalar Kurulu oluşturulmalıdır	184
1.5.2.2	BDDK, TBMM adına denetime tabi tutulmalıdır	184
1.5.2.3	Bankacılık sektörünün denetimi etkinleştirilmelidir	184
1.5.2.4	Bankalar Kanununda değişiklik yapılmalıdır	185
1.5.2.5	TMSF'nin Hazineye olan borcu tasfiye edilmelidir	185
1.5.2.6	TMSF yeniden yapılandırılmalıdır	186
1.6	DIŞ TİCARET VE GÜMRÜKLE İLGİLİ HUSUSLAR	187
1.6.1	<i>Tespitler ve Öneriler</i>	187
1.6.1.1	Mutad Depo Kapsamında Türkiye'ye Motorin Getirilmesi	188
1.6.1.2	Türkiye'ye Getirilen Otomobilere İlişkin Usulsüzlükler	190
1.6.1.3	Serbest Bölgeler	196
1.6.1.4	Dahilde İşleme	197
1.6.1.5	Hayali İhracat	199
1.6.1.6	Akaryakıt	199
1.6.1.7	Diğer Önemli Yolsuzluk ve Usulsüzlükler	200
2	ÖZEL RAPORLAR	202
2.1	HAZİNE İLE İLGİLİ ÖZEL RAPORLAR	202

2.1.1	<i>TBMM Tarafından İbra Edilmeyen Hazine Hesapları</i>	203
2.1.2	<i>Hazine Tarafından Kullandırılan Devirli Kredi Uygulamaları</i>	212
2.1.3	<i>Kütlü Pamuk Destekleme Primi Uygulamasından Doğan Görev Zararları</i>	222
2.1.4	<i>Yabancı Petrol Şirketlerine Ödenen Kur Farkları</i>	234
2.1.5	<i>Antalya Pamuk ve Narenciye Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (ANTBİRLİK) 'ne Bağlı Bazi Kooperatiflere Tahsis Edilen Destekleme Fiyat İstikrar Fonu (DFİF) Kaynaklı Kredinin Kullanılması Sırasında Yapılan Usulsüzlükler</i>	239
2.2	TCMB İLE İLGİLİ ÖZEL RAPORLAR	245
2.2.1	<i>Merkez Bankası'nda 19-21 Şubat 2001 Tarihlerinde Eski Kurlar Üzerinden Yapılan Döviz Satışları</i>	245
2.2.2	<i>Kamu Bankalarının Kasım 2000 ve Şubat 2001 Krizinde Gecelik Borçlanmaları</i>	288
2.3	BDDK VE TMSF İLE İLGİLİ ÖZEL RAPORLAR	302
2.3.1	<i>Bazı Bankalara İlişkin Gerekli Tedbirlerin Alınmaması</i>	302
2.3.2	<i>Hazine, BDDK ve TMSF'nin Bankalara İlişkin İşlemleri</i>	337
2.4	KAMU BANKALARI İLE İLGİLİ ÖZEL RAPORLAR	396
2.4.1	<i>T. Halk Bankası ve T.C. Ziraat Bankası'ndan Usulsüz Olarak Kullandırılan Krediler</i>	396
2.4.2	<i>Aynı Gruba Ait Firmalara Olumsuz İstihbarat Raporlarına Rağmen Halk Bankası ve Ziraat Bankası'ndan Kredi Kullandırılması</i>	435
2.4.3	<i>Halk Bankası Levent Şubesi'nden Aynı Gruba Ait 52, 71, 94 ve 95 Sabit No'lu Firmalara Kullandırılan Kredilerle Bankanın Dolandırılması</i>	453
2.4.4	<i>T. Halk Bankası'nın Merkez Şubesi'nden 2427, 2428, 2429 ve 2430 Sabit Nolu Firmalara Kullandırılan Usulsüz Krediler ve Tapu Sicil Müdürlüğü Aracı Kılınmak Suretiyle Bankanın Dolandırılması</i>	460
2.4.5	<i>Halk Bankası Yenişehir Şubesinden 516 Sabit Nolu Firmaya Verilen Usulsüz Krediler ve Firmanın Bankaya Olan Borçlarını Ödememesine ve Diğer Olumsuzluklara Rağmen Hisse Senetlerinin Halka Arzına İzin Verilmesi</i>	466
2.4.6	<i>Ziraat Bankası Nezdinde 1 Trilyon TL'nin Üzerinde Olan Takipteki Tasfiye Olunacak Alacaklarda Kayıtlı ve Haklarında Değişik Kurumlarca Rapor Tanzim Edilmiş Firmalar</i>	471
2.4.7	<i>Vakıflar Bankası A.O.'nın Tahsil Edilemeyen Alacakları</i>	482
2.4.8	<i>Romanyaada Faaliyet Gösteren Banca Turco Romana S.A. ile İlgili Usulsüzlükler</i>	488
2.4.9	<i>Emlak Bankasının Usulsüz İşlemleri</i>	498
2.4.10	<i>Tasfiye Halindeki Emlak Bankası A.Ş.'nın Usulsüz Kredi ve Gayrimenkul İşlemleri</i> ..	514
2.4.11	<i>Türk Eximbank ile İlgili Rapor</i>	522
2.4.12	<i>Bankacılık Sirri ve Ticari Sir Nedeniyle Araştırılmayan Konular</i>	524
2.5	DIŞ TİCARET VE GÜMRÜK İŞLEMLERİ İLE İLGİLİ ÖZEL RAPORLAR	528
2.5.1	<i>Kara Taşılara Antrepolardan Kanuna Aykırı Olarak Gümüşsüz Akaryakıt Verilmesi</i>	528
2.5.2	<i>Sinir Ticareti Kapsamında Yapılan Motorin İthalinden ATV ve AFİF Alınmaması</i>	537
2.5.3	<i>Petrol ve Petrol Ürünleri İthalatı</i>	541
2.5.4	<i>Tekel 2000 Sigarası İhracatı</i>	546
2.5.5	<i>Orhan Asiltürk, GSD ve Bazi Firmalar Hakkında Hayali İhracat İddiaları</i>	550

III. KISIM

SAĞLIK, SOSYAL GÜVENLİK VE ÖZELLEŞTİRME KONULARI

1 ALT KOMİSYON GENEL RAPORU	555
1.1 TESPİT EDİLEN OLAYLARIN ÖZETİ	555
1.1.1 TBMM Tarafından Meclis Soruşturulması Veya Araştırılması Talebini İçeren İnceleme Raporları.....	556
1.1.1.1 Bağ-Kur ve SSK'nın Tam Otomasyon Projesi	556
1.1.1.2 Özelleştirme Uygulamalarında Borç Ertelemesi.....	558
1.1.1.3 POAŞ'da İmtiyazlı Hisse Uygulamasının Kaldırılması	560
1.1.1.4 İyileştirici Nitelikteki Sarf Malzemelerinin Temini ve Kullanımı (Neşter Operasyonu).....	562
1.1.1.5 Özelleştirme Uygulamalarının Değerlendirilmesi.....	563
1.1.1.6 İlaç Konusunun Tüm Boyutları ile Değerlendirilmesi:.....	563
1.1.2 Başbakanlık, İlgili Bakanlık, Genel Müdürlük yada Valilikçe Soruşturulması Talebiyle Hazırlanan İnceleme Raporları	564
1.1.3 Ön Rapor yada Bilgi Notları	565
1.1.4 İşlem Gerektirmeyen Şikayetler.....	567
1.1.5 Diğer İşlem Ve Yazışmalar.....	568
1.2 YOLSUZLUĞUN BOYUTU VE ETKİLERİ	569
1.2.1 Sağlık	569
1.1.1 Sosyal Güvenlik	570
1.1.2.3 Özelleştirme	573
1.3 SİSTEMDE YOLSUZLUĞA ZEMİN OLUŞTURAN ZAAFLAR	575
1.4. ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER	580
2 ÖZEL RAPORLAR	585
2.1 SSK VE BAĞ-KUR'UN TAM OTOMASYON PROJESİ.....	585
2.1.1.Giriş ve Konu.....	585
2.1.2 Yapılan İncelemeler	586
2.1.3 Alınan Bilgi ve Beyanlar.....	587
2.1.4. Konunun Değerlendirilmesi.....	595
2.1.4.1 Denetim Elemanlarına Yapılan Tespit ve İncelemeler	595
2.1.4.1.1 Bağ-Kur Genel Müdürlüğü Açısından.....	595
2.1.4.1.2. Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Açısından	597

2.1.4.2. Komisyonumuzca Bağ-Kur Genel Müdürlüğünde Yapılan Tespit ve İncelemeler.....	599
2.1.4.3 Komisyonumuzca S.S.K. Başkanlığındaki Yapılan Tespit ve İncelemeler.....	602
2.1.5 Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Açısından.....	614
2.1.5.1. Devlet Planlama Teşkilatı Onayının Bulunmaması.....	614
2.1.5.2. Bağ-Kur'da Soruşturma Açılmasının Engellenmesi.....	618
2.1.5.3. Diğer Hususlar	623
2.1.6. Sonuç.....	624
2.2 ÖZELLEŞTİRME UYGULAMALARINDA BORÇ ERTELEMESİ	626
2.2.1 Konu.....	626
2.2.2 İnceleme ve Değerlendirme	626
2.2.2.1 Mevzuat.....	626
2.2.2.1.1 Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun Görevleri	627
2.2.2.1.2 Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın Görevleri	628
2.2.2.1.3 Özelleştirme ve İhale Yöntemleri	629
2.2.2.2 Özelleştirme Uygulamaları	630
2.2.3 Özelleştirme işlemi sonucunda vadeye bağlanan alacakların, yeniden ödeme planına bağlanması şeklindeki uygulamalar	630
2.2.3. SONUÇ	638
2.3 POAŞ'DA ALTIN HİSSE UYGULAMASININ KALDIRILMASI	640
2.3.1 Konu.....	640
2.3.2 İnceleme ve Değerlendirme	640
2.3.2.1 Özelleştirme uygulamaları	640
2.3.2.1.1 POAŞ'daki kamu payının özelleştirme kapsamı ve programına alınması.....	640
2.3.2.1.2 İmtiyazlı hisse ihdası.....	641
2.3.2.1.3 POAŞ'daki %51 oranındaki kamu payının blok satışı	641
2.3.2.1.4 2002 Yılında Gerçekleştirilen Halka Arz Uygulaması	642
2.3.2.1.5 İmtiyazlı Hissenin (<i>Altın Hisse</i>) Kaldırılışı.....	643
2.3.2.1.6 İdarenin Elinde Kalan %25,8 Oranındaki POAŞ Hissesinin Blok Satışı	644
2.3.2.2 İş-Doğan POAŞ Birleşme Uygulamalarının Değerlendirilmesi	646
2.3.2.2.1 İş-Doğan POAŞ Birleşme uygulamaları:.....	646
2.3.2.2.2 Konunun SPK Uygulamaları Açısından Değerlendirilmesi	649
2.3.2.2.3 POAŞ Özelleştirmesi ile İlgili Olarak Yüksek Denetleme Kurulu Tarafından Düzenlenen Denetim Raporunda Yer Alan Değerlendirmeler	651
2.3.3 Sonuç ve Öneriler.....	653
2.4. İYİLEŞTİRİCİ NİTELİKTEKİ SARF MALZEMELERİNİN TEMİNİ VE KULLANIMI	655

2.4.1 Giriş ve Konu	655
2.4.2 Yapılan İncelemeler	655
2.4.3 Yapılan Tespit ve Değerlendirmeler	655
2.4.4 Sonuç	663
2.5.ÖZELLEŞTİRME UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	664
2.5.1 Konu	664
2.5.2 Yapılan İncelemeler	664
2.5.2.1 Özelleştirme İle İlgili Genel Bilgiler	664
2.5.2.1.1 Ekonomi Politikalarında ve Devlet Anlayışında Değişim	664
2.5.2.1.2 Özelleştirme	665
2.5.2.2.Türkiye'de Ekonomi ve KİT'lerle İlgili Genel Değerlendirmeler	667
2.5.2.2.1 1923-80 Dönemi Ekonominin Genel Görünümü ve KİT'ler:.....	667
2.5.2.2.2 1980'li Yıllarda Başlayan Yapısal Dönüşüm ve KİT'ler	668
2.5.2.3 Özelleştirmede: Yasal Düzenleme ve Uygulama.....	670
2.5.2.3.1 2983 Sayılı Yasa:	670
2.5.2.3.2 233 Sayılı KHK.....	671
2.5.2.3.3 3291 Sayılı Yasa:	671
2.5.2.3.4 3987 sayılı yetki Yasası çerçevesinde yapılan düzenlemeler:	672
2.5.2.3.5 4046 Sayılı Yasa	672
1- Yasanan Amaç ve Kapsamı.....	673
2- Özelleştirme İlkeleri	674
3- Kurumsal Yapı	675
a- Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK)	675
b- Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB)	675
c- Özelleştirme Fonu	675
2.5.2.3.6 Özelleştirme Uygulama Sonuçları	677
2.5.3 Sonuç	680
2.6 İLAÇ KONUSUNUN TÜM BOYUTLARI İLE DEĞERLENDİRİLMESİ	681
2.6.1 Konu	681
2.6.2 Yapılan İncelemeler	681
2.6.3 Yapılan Tespit ve Değerlendirmeler	684
2.6.4 Sonuç	684
2.7 Etibank Bankacılık A.O.'nın Özelleştirilmesi Hakkında Rapor:.....	685
2.7.1 İnceleme ve Değerlendirmeler:.....	685
2.7.2. SONUÇ	693

IV. KISIM
**ENERJİ, YAPIM, İHALE İŞLEMLERİ, ULAŞTIRMA, MİLLİ SAVUNMA, İLGİLİ
ÜST KURULLAR, YEREL YÖNETİMLER KONULARI**

4. GİRİŞ	698
4.1. ALT KOMİSYON GENEL RAPORU.....	701
4.1.1. TESPİT EDİLEN OLAYLARIN ÖZETİ	701
4.1.1.1. ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI UYGULAMALARI.....	702
4.1.1.1.1.Doğalgaz	702
4.1.1.1.2. Enerji Politikaları, Santraller ve İmtiyaz Sözleşmeleri.....	704
4.1.1.1.2.1. Enerji Politikaları	704
4.1.1.1.2.2. Çayırhan Termik Santrali.....	704
4.1.1.1.2.3. Çeaş-Kepez Elektrik Uygulamaları	704
4.1.1.1.2.4. İskenderun İthal Kömür Santrali.....	705
4.1.1.1.2.5. Kırklareli Doğalgaz Santrali	705
4.1.1.1.2.6. Aksu Elektrik Hisse Senetlerinin Bakanlık Çalışanlarına Dağıtılması....	705
4.1.1.1.2.7. Aktaş Elektrik Şirketi Uygulamaları.....	705
4.1.1.1.2.8. Bartın Mobil Santralinin Samsun'a Nakli	705
4.1.1.1.2.9. İlgin Termik Santrali İhalesi	706
4.1.1.1.2.10. Yamula Hidroelektrik Santrali	706
4.1.1.1.3. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Uygulamaları	706
4.1.1.1.4. Eti Holding A.Ş. Uygulamaları.....	707
4.1.1.1.4.1. Trona Projesi Uygulaması.....	707
4.1.1.1.4.2. Bandırma'da Kurulmakta Olan Yeni Sülfürik Asit Tesisi ile Emet Borik Asit ve Kırka III.Bor Türevleri İhaleleri	708
4.1.1.1.4.3. Madencilik Araştırma Komisyonu Kurulması, Madencilik Uygulamaları ile ilgili Öneriler.....	709
4.1.1.1.5. TKİ-Karaelmas Soruşturmaları.....	709
4.1.1.1.6. Türkiye Elektrik Üretim A.Ş.-Değirmen Plakaları İhalesi	710
4.1.1.2. BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI UYGULAMALARI.....	710
4.1.1.2.1. İller Bankası Genel Müdürlüğü, Yatırım İnşaatlarında Uygulanan İndirim Oranları; Gerçekleştirilen Ek Sözleşme Uygulamaları ve Keşif Artışları	710
4.1.1.2.2. Karayolları Genel Müdürlüğü Keşif Artışları.....	711
4.1.1.2.3. Emlak Bankası Bahçeşehir Projesi	712
4.1.1.2.4. Konut Edindirme Yardımı (KEY) Hesapları	713
4.1.1.2.5. Bayındırlık ve İskan Bakanlığının Diğer Uygulamaları	713
4.1.1.2.6. Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Uygulamaları	713
4.1.1.2.7. Karayolları Genel Müdürlüğünün Diğer Uygulamaları	714
4.1.1.3. ULAŞTIRMA BAKANLIĞI UYGULAMALARI	715
4.1.1.3.1. Türk Telekom-GSM Operatörleri Arabağlığı Sözleşme Ücretleri	715
4.1.1.4. MILLİ SAVUNMA BAKANLIĞI UYGULAMALARI	716
4.1.1.5. DİĞER İHALE VE YAPIM İŞLERİ	716
4.1.1.5.1. TPAO ve bağlı ortaklıkları ile iştiraklerinde bazı yolsuzluk ve usulsüzlükler	716
4.1.1.5.2. PETKİM - Uygun Yapılmayan İşlemler Nedeniyle Kurum Zararına Sebep Olunması	716
4.1.1.5.3. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünde İş Makineleri Yenileme projesi	717
4.1.1.5.4. Türk Bank İhalesi	717
4.1.1.5.5. TEKEL Ankara Başmüdürlük İdare Ambar ve Genel Müdürlük Binası İnşaatı	718
4.1.1.5.6. Kayseri Şeker Fabrikası A.Ş. Uygulamaları	718

4.1.2. SİSTEMDE YOLSUZLUĞA ZEMİN OLUŞTURAN ZAAFLAR	719
4.1.3. ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER	720
1.2. ÖZEL RAPORLAR.....	723
4.2.1. ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI UYGULAMALARI	723
4.2.1.1. Doğalgaz	723
4.2.1.2. Enerji Politikalari, Santraller ve İmtiyaz Sözleşmeleri	749
4.2.1.2.1. Enerji Politikalari	749
4.2.1.2.2. Çayırhan Termik Santrali İhalesi	782
4.2.1.2.3. ÇEAŞ-Kepez Elektrik Uygulamaları	800
4.2.1.2.4. İskenderun Termik Santrali İhalesi	815
4.2.1.2.5. Kırklareli Doğalgaz Termik Santrali	819
4.2.1.2.6. Aksu Elektrik Hisse Senetleri	826
4.2.1.2.7. Aktaş Elektrik	832
4.2.1.2.8. Bartın Mobil Santralinin Samsun'a Nakli	838
4.2.1.2.9. İlgin Termik Santrali İhalesi	842
4.2.1.2.10. Yamula Hidroelektrik Santrali	844
4.2.1.3. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Uygulamaları	846
4.2.1.4. Eti Holding A.Ş. Uygulamaları	849
4.2.1.4.1. Trona Projesi ve Bor Madenleri Uygulaması	849
4.2.1.4.2. Sülfirikasit Tesisi İhalesi	873
4.2.1.4.3. Emet Borik Asit ve Kırmızı 3. Bor Türevleri Tesisi İhaleleri	880
4.2.1.4.4. Madencilik Araştırma Komisyonu Kurulması, Madencilik Özelleştirme Uygulamaları.....	884
4.2.1.5. Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ) - Karaelmas Soruşturmaları	890
4.2.1.6. TEÜAŞ-Degirmen Plakaları İhalesi	892
4.2.2. BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI UYGULAMALARI	894
4.2.2.1. İller Bankası Genel Müdürlüğü, Yatırım İnşaatlarında Uygulanan İhale İndirim Oranları; Gerçekleştirilen Ek Sözleşme Uygulamaları ve Keşif Artışları	894
4.2.2.2. Karayolları Genel Müdürlüğü Keşif Artışları	936
4.2.2.3. Emlak Bankası Bahçeşehir Projesi	940
4.2.2.4. Konut Edindirme Yardımı (KEY) Hesapları	945
4.2.2.5. Bayındırlık ve İskan Bakanlığının Diğer Uygulamaları	949
4.2.2.6. Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Uygulamaları	969
4.2.2.7. Karayolları Genel Müdürlüğünün Diğer Uygulamaları	971
4.2.3. ULAŞTIRMA BAKANLIĞI UYGULAMALARI	972
4.2.3.1. Türk Telekom-GSM Operatörleri ArabaĞlantı Sözleşme Ücretleri	972
4.2.3.2. Ankara-İstanbul Demiryolu İhalesi	975
4.2.4. DİĞER İHALE VE YAPIM İŞLERİ	977
4.2.4.1. TPAO ve bağlı ortaklıklar ile iştiraklerinde bazı yolsuzluk ve usulsüzlükler	977
4.2.4.2. PETKİM - Kurum Zararına Sebep Olunması	980
4.2.4.3. Köy Hizmetler Genel Müdürlüğünde İş Makineleri Yenileme projesi	986
4.2.4.4. Türk Bank İhalesi	988
4.2.4.5. TEKEL Ankara Başmüdürlük İdare Ambar ve Gn. Md. lük Binası İnşaatı	996

V. KISIM

TURİZM, TARIM, YEREL YÖNETİMLER, VAKIF VE DERNEKLERLE İLGİLİ KONULAR

GİRİŞ	1010
1. ALT KOMİSYON GENEL RAPORU	1011
1.1. TESPİT EDİLEN OLAYLARIN ÖZETİ	1011
1.1.1. TURİZM BAKANLIĞI UYGULAMALARI	1011
1.1.1.1. Turizm Bakanlığı Dia Pozitif, Film ve Fotoğraf Üretim Projesi İhalesi.	1011
1.1.1.2. Turizm Bakanlığı Kiosk Alım İhalesi	1011
1.1.2. TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI UYGULAMALARI	1012
1.1.2.1. Deli Dana (BSE) Hastalığı Görülen Avrupa Ülkelerinden Hastalık Riski Taşıyan Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Yurdumuza İthalatına İzin Verilmesi	1012
1.1.3. YEREL YÖNETİM UYGULAMALARI.....	1014
1.1.3.1. Ömerli Belediyesi İmar Uygulamaları.....	1014
1.1.3.2. Orhanlı Belediyesi İmar Uygulamaları	1014
1.1.3.3. Kemer Country Golf Club Uygulaması	1014
1.1.3.4. Bakırköy Fidanlığı	1015
1.1.3.5. Kamu Arazileri, İmar Uygulamaları	1015
1.1.3.6. Taş, Kum ve Çakıl Ocağı İşletmeleri.....	1016
1.1.3.6.1. İstanbul İli, Çatalca İlçesi, Yalıköy (Podima) Mevkiinde İşletilen Kum Ocağı	1016
1.1.3.7. Sistemde Yolsuzluğa Zemin Oluşturan Zaflar	1017
1.1.3.7.1. İmar Uygulamaları ve Kamu Arazileri	1017
1.1.3.7.2. Kamu Arazilerine Yapılan Tecavüzlerin, Elden Çıkmasının ve Yağmalamasının Neden ve Yöntemleri	1018
1.1.3.8. Alınması Gereken Tedbirler	1023
1.1.3.8.1. Kısa Vadede Alınması Gereken Tedbirler	1023
1.1.3.8.2. Uzun Vadede Alınacak Tedbirler	1026
1.1.4. KAMU VAKIFLARI VE DERNEKLERİ	1028
1.1.4.1. Spor Federasyonları Vakıfları	1028
1.1.4.2. Diğer Kamu Vakıfları	1029
1.1.4.3. Türkiye Kızılay Derneği	1030
1.1.5. DİĞER İHALE İŞLERİ	1035
1.1.5.1. Türkiye Emlak Bankası Ataköy Spor Tesislerinin Kiralanması	1035
2. ÖZEL RAPORLAR	1036
2.1. TURİZM BAKANLIĞI UYGULAMALARI	1036
2.1.1. Turizm Bakanlığı Dia Pozitif, Film ve Fotoğraf Üretim Projesi İhalesinde Yapılan Yolsuzluk:	1036
2.1.2. Turizm Bakanlığı Kiosk İhalesinde Yapılan Yolsuzluk	1037
2.2. TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI UYGULAMALARI	1038
2.2.1. Deli Dana (BSE) Hastalığı Görülen Avrupa Ülkelerinden Hastalık Riski Taşıyan Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Yurdumuza İthalatına İzin Verilmesi	1038
2.3. YEREL YÖNETİM UYGULAMALARI	1040
2.3.1. Ömerli Belediyesi İmar Uygulamaları	1040
2.3.2. Orhanlı Belediyesi İmar Uygulamaları	1063
2.3.3. Kemer Country Golf Club Uygulaması	1075
2.3.4. Bakırköy Fidanlığı	1083

2.3.5. İstanbul İli Çatalca İlçesi, Yahiköy (Podima) Mevkiinde Kain Kum Ocağının Yasalara Aykırı şekilde İşletilmesi	1087
2.4. KAMU VAKIFLARI VE DERNEKLERİ	1099
2.4.1. Spor Federasyonları Vakıfları	1099
2.4.2. Kamu Vakıfları	1103
2.4.3. Türkiye Kızılay Derneği	1104
2.5. DİĞER İHALE İŞLERİ	1109
2.5.1. Türkiye Emlak Bankası Ataköy Spor Tesislerinin Düşük Bedelle İstanbul Emlak Bankası Spor Kulübüne Kiralanması	1109